

Transzfer a holland prepozíciós vonzatok használatában magyarajkúak körében

Jelige: előljáró

Pályamunka lezárásának dátuma: 2023. január 11.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Elméleti háttér	3
2.1. A nyelvelsajátítás kutatása.....	3
2.2. A többnyelvűség	5
2.3. A többnyelvű lexikon	7
3. A kutatás.....	8
3.1. Hipotézis.....	8
3.2. Módszer	9
3.3. Résztvevők.....	11
4. Eredmények	12
5. Összegzés	18
6. Irodalomjegyzék.....	20

1. Bevezetés

Az idegennyelv-sajátítás kérdésköre hosszú ideje központi helyet foglal el mind az elméleti és az alkalmazott nyelvészetben, amit nagy valószínűséggel annak tudhatunk be, mennyire sokrétűen alkalmazhatók a nyelv-sajátításra irányuló kutatások eredményei. Míg az egyes részterületeken szüntelenül újabb elméletek és modellek születnek, addig az oktatással foglalkozó szakemberek igyekeznek beépíteni az elméleti eredményeket a valóságos tanórákon alkalmazható módszerekbe és tananyagba.

Az idegennyelv-sajátítás azonban nem csak a nyelvészeket és a nyelvtanárokat foglalkoztatja. Mivel sokan tanulnak maguk idegen- vagy második nyelvet, így a legtöbb embernek már van valamiféle fogalma a nyelv-sajátítás folyamatáról. Sokszor hallhatjuk, hogy az egyes nyelvek különböznek „logikájukban”, és a nyelvtanuló anyanyelvének „logikája” mentén kezdi el használni az idegennyelvet.

Kutatásomhoz is az a megfigyelés adta az ötletet, hogy a holland nyelvórák során többször is találkozhatunk olyan visszajelzésekkel, hogy bizonyos megnyilatkozások „angolosak”, „németesek” vagy „magyarosak” voltak. A kiejtésen kívül általában a szókincsben a legfeltűnőbb a többi nyelv hatása.

Ez a megfigyelés nem áll messze a nyelvtudomány egyik kutatási területétől sem. Nyelvészeti szempontból vizsgálva is egyértelmű ugyanis, hogy a többnyelvű nyelvhasználók, köztük a nyelvtanulók bizonyos elemeket és szerkezeteket átemelnek egyik nyelvből a másikba. Ezt az átvitelt a szakirodalom nyelvi transzfernek vagy interferenciának hívja, és a nyelvtudomány fontos célkitűzése e folyamatnak a vizsgálata.

Jelen kutatás is a többnyelvű nyelvhasználókat vizsgálja. Mivel a nyelvtanulók jelentős része már több nyelven is kompetens, mire elkezdi tanulni a célnyelvet, sokszor nem egyértelmű, melyik nyelvből emel át elemeket és szerkezeteket. A többnyelvűség kutatása így még összetettebbnek ígérkezik, mint a kétnyelvűségé.

Kutatásomban a lexikon szintjére összpontosítok, azon belül az igék és a névszók prepozíciós vonzatának elsajátítására. A célom, hogy pontosabb képet alkossak az anya- és az előzetes idegennyelvi tudásnak a célnyelvi prepozíciók használatára gyakorolt hatásáról. A célcsoport olyan hollandul tanuló személyeket foglal magába, akiknek anyanyelve a magyar, és ezen kívül angol és német idegennyelvtudással rendelkeznek.

2. Elméleti háttér

2.1. A nyelvelsajátítás kutatása

Az alábbi szakaszban a nyelvelsajátítás kutatásterületének történetét mutatom be röviden, kiemelve a kutatásomhoz kapcsolódó elméleteket, valamint egyértelműsítem a kutatás szempontjából releváns terminológiát.

Pit Corder brit nyelvtudós megállapítja, hogy a 20. század második felében a nyelvelsajátítás kutatásterületén a figyelem eltolódott, és míg korábban a kutatás az idegennyelv-oktatás technikájára irányult, később egyre több figyelmet szenteltek a nyelvtudósok a nyelvelsajátítás belső folyamataira (Corder, 1985). Miután a kutatók másik szempontból közelítették meg a nyelvelsajátítás kérdéskörét, így az többek között a kognitív nyelvészet és a szociolingvisztika számára is lényeges területté vált (Rothman et al., 2019, p. 46).

A 20. században így különféle modellek születtek, amelyek a nyelvelsajátítás folyamatát igyekeztek leírni. Ezek közül a három lényeges megközelítés a kontrasztív elemzés (*contrastive analysis*), a hibaelemzés (*error analysis*) és az internyelvkutatás (más szóval köztesnyelv-kutatás, *interlanguage studies*) (Rothman et al., 2019; Kovács, 2014).

A kontrasztív elemzés kezdete Robert Lado *Linguistics Across Cultures* című, 1957-ben megjelent művéhez köthető. Kontrasztív elemzés alatt azt az tevékenységet értjük, amely során a nyelvész az anyanyelv és az idegennyelv különbségeit és hasonlóságait igyekszik rendszerszinten tanulmányozni. Ennek célja, hogy a nyelvész előrejelzéseket alkosson azzal kapcsolatban, az adott idegennyelv mely részeit lesz könnyebb vagy éppen nehezebb elsajátítani a tanulónak. Az alapgondolat szerint nehezebb elsajátítani azokat a nyelvi elemeket és szerkezeteket, amelyek különböznek az anyanyelvtől, míg ahol hasonlóság áll fenn, ott könnyebb feladata van a tanulónak (Lennon, 2008).

A fenti megközelítés azonban nem állta meg a helyét, elméleti szempontból ugyanis gyenge pontja, hogy figyelmen kívül hagyja azokat a tényezőket, amelyek hatással lehetnek a performanciára (Lennon, 2008). Ezentúl a kontrasztív elemzés által meghatározott előrejelzések nem egyeznek a valóságban tapasztalt gyakorlattal: az elemzés prognózisai közül nem mindegyik tapasztalható a valóságban, és ezen kívül a nyelvtanulók olyan nehézségekkel is küzdenek, amelyeket a kontrasztív elemzés megközelítésében nem lehet megmagyarázni. (Corder, 1985, p. 36; Khansir A.A, 2012).

Ezeket a hiányosságokat igyekezett áthidalni a hibaelemzés, amely a nyelvtanuló azon valós megnyilatkozásait tanulmányozza, amelyek nem egyeznek meg azzal, amit egy

anyanyelvi beszélő produkálna. Ennek az irányzatnak fontos képviselője a már korábban említett Pit Corder (1985; Lennon, 2008). A hibaelemzés tehát a valós megnyilatkozásokat veszi kiindulópontjául, és ezeket vizsgálja szélesebb szemszögből. Az elemzés során a nyelvész összehasonlítja a tanuló megnyilatkozását a célnyelvi sztenderd nyelvhasználatba illő fordítási megfelelőjével. Ezen kívül a hibaelemzés célja még, hogy csoportosítsa a hibákat, amelyeket a nyelvtanárok Corder szerint a gyakorlatban nem elég pontosan írnak körül.

A kontrasztív elemzéssel szemben a hibaelemzés egyértelmű előnye, hogy a valóságra összpontosít, azonban ezt a megközelítést is érte kritika. Egyfelől az elemzést végző nyelvtudós számára kihívást jelenthet, pontosan melyek azok a megnyilatkozások, amelyek valóban eltérnek az anyanyelvi beszélők feltételezett megszólalásaitól, és ha az eltérést teljes bizonyossággal meg is lehet határozni, akkor sem biztos, hogy teljesen egyértelmű, mi a megnyilatkozás célnyelvi fordítási megfelelője (Corder, 1985). Ezen kívül arról sem szabad megfeledkezni, hogy az idegennyelvi beszélők akár tudatosan, akár öntudatlanul is elkerülik azokat a nyelvi elemeket és szerkezeteket, amelyeket nem sajátítottak el magabiztosan (Khansir A.A, 2012).

A két fent leírt megközelítésen kívül az idegennyelv-elsajátítás folyamatára igyekszik rávilágítani a Larry Selinker amerikai nyelvtudós által megalkotott internyelv fogalma is (köztes nyelv, *interlanguage*, *IL*), amely még máig a nyelvtanulás kutatásának alapjaként szolgál (Lennon, 2008; Tarone, 2013). Az internyelv fogalma azt a nyelvi rendszert takarja, amelyet a tanuló az idegennyelv-elsajátítás folyamata során alakít ki. Ez a megközelítés abból indul ki, hogy a nyelvtanulók nyelvhasználata az anyanyelvi beszélőkéhez hasonlóan rendszerezett, és hogy a szokványos nyelvekhez hasonlóan az internyelvet is vizsgálhatjuk a fonológia, morfológia, szintaxis, szemantika és pragmatikai szintjén (Tarone, 2013). A megnevezés utal arra is, hogy ez a nyelvi rendszer más nyelvek „között” helyezkedik el, azaz habár ideális esetben egyre közelebb kerül a célnyelvhez, mégis egyértelmű egyezéseket mutat a tanuló anyanyelvével, valamint egyéb olyan nyelvekkel, amelyeken a tanuló kompetens.

Ez a gondolat nem áll messze attól, amit Corder *transitional competence*-nek hív (1985). Selinker internyelv fogalma (Tarone, 2013) és Corder modellje mindkettő arra utal, hogy az idegennyelvi beszélők nyelvhasználata folyamatos változásban van, azaz a megnyilatkozások mögött rejlő nyelvi rendszer a legtöbb esetben instabil. Ezt a kutatónak is figyelembe kell vennie, és nem szabad megfeledkeznie arról, hogy amit a kutatás időpontjában megállapít, nem feltétlenül lesz érvényes a nyelvtanulás másik szakaszában. Előfordulhat azonban, hogy „fossilizáció” következik be, azaz a beszélő nyelvi rendszere nem változik tovább. (Corder, 1985).

Jelen kutatás szintén az internyelv fogalmán alapul, ugyanis itt sem csak a célnyelvi sztenderdtől eltérő eseteket fogom vizsgálni, hanem azokat is, amelyek feltehetőleg megegyeznek azzal, amit egy anyanyelvi beszélő mondana, hiszen a tanulók nyelvhasználatának leírásához ez is ugyanakkora mértékben lényeges. A nyelvhasználat vizsgálatában a fő hangsúly nem a hibás válaszokon van, ugyanis a kutatás célja nem a nyelvtanulás eredményességének a mérése, hanem a nyelvtanulók egyéni nyelvének részleges feltárása.

2.2. A többnyelvűség

Ebben az esetben lényeges figyelembe venni, hogy a kutatás célcsoportja többnyelvű. Fontos hangsúlyozni a kétnyelvűség és a többnyelvűség közti különbséget. Habár a kutatás hosszú ideig főleg a kétnyelvű beszélőket vizsgálta, mostanra egyre több figyelmet kap a többnyelvűség, amely a kétnyelvűségtől elkülönül, és annál még összetettebb kérdéskörnek is tűnik (Cenoz et al., 2003). A többnyelvűség leírására egyre több modell születik, abban azonban a legtöbb egyetért, hogy az idegennyelvi beszélők internyelvét nem csak az anya- és a célnyelv befolyásolja, hanem minden egyéb nyelv, amelyen a beszélő kompetens. (Rothman et al., 2019).

Itt szükséges a többnyelvűséghez kapcsolódó terminológiát egyértelműsíteni. Egy többnyelvű beszélőnek értelemszerűen mindig van (legalább) egy anyanyelve, és ezen kívül kompetens még legalább egy másik nyelven. Amennyiben az utóbbinak a nyelvterületen él, úgy második nyelvről beszélhetünk, míg ha nyelvterületen kívül él a beszélő, úgy a nyelvet hagyományosan idegennyelvnek tekintjük. A szakirodalomban azonban gyakran láthatjuk, hogy a második és az idegennyelv között nem tesznek különbséget. A kettő közötti különbség a jelen esetben sem játszik jelentős szerepet, így a célcsoport nyelvére egységesen az idegennyelv szót használom, még ha volt is résztvevő, aki holland nyelvterületen él.

A többnyelvűség ezen kívül az elsajátítás ideje alapján is kategorizálható. Ha a különböző nyelveket egyidejűleg, azaz anyanyelvként sajátítja el a beszélő, akkor ezt szimultán többnyelvűségnek nevezzük. A jelen kutatás középpontjában azonban a konszekutív többnyelvűség lesz, a célcsoport az angol, német és holland nyelvet később sajátította el, mint az anyanyelvét.

A többnyelvűséghez kapcsolódó terminológia egyértelműsítése után az alábbi szakaszban a konszekutív többnyelvűség kutatási területének rövid leírása olvasható. A konszekutív többnyelvűség kutatásának legfontosabb szempontjai a kognitív nyelvészeti, a szociolingvisztikai és a didaktikai megközelítések. A kutatásom középpontjában a többnyelvű

lexikon és a szókincs emlékezetből való előhívása áll, emiatt a dolgozatomban főként a kognitív nyelvészeti szempontra összpontosítok.

A generatív nyelvészet támogatói szerint az idegennyelv-elsajátítást részben az univerzális grammatika (*universal grammar, UG*) teszi lehetővé, amely a nyelvekre vonatkozó, velünk született alapvető szabályokat foglalja magában. Ezzel szemben a használatalapú nyelvtudomány (*usage-based linguistics*) szerint az ember nem rendelkezik különálló, veleszületett nyelvi rendszerrel, hanem a nyelv (mind az anya- és az idegennyelv) elsajátítását az az általános képesség teszi lehetővé, hogy az általunk érzékelt valóságot és jelenségeket csoportosítsuk, és ez alapján állítunk fel mögéjük egy rendszert (Rothman et al., 2019).

A kutatásomhoz leginkább kapcsolódó modell a multikompetencia modellje (*multi-competence*). Ez a modell az egy személy által beszélt anya- és idegennyelveket nem elkülönítve kezeli, hanem egy összefüggő nyelvi rendszer különböző alrendszereiként. Ennek előnye, hogy magyarázatot ad arra, hogy miért különbözik olyan nagy mértékben az anyanyelv és az idegennyelv elsajátítása: míg az anyanyelvet egymagában tanulja meg a beszélő, addig az idegennyelvek esetében az újabb nyelv egy már meglévő nyelvi rendszerbe épül be. Ezen felül a modell alapján az egyes nyelvi alrendszerek folyamatos kölcsönhatásban állnak egymással, ami magyarázatot ad az egyes nyelvek fejlődésére és visszafejlődésére is (Rothman et al., 2019).

Mivel az alábbiakban a többnyelvű beszélők mentális lexikonjában megfigyelhető interferencia- és transzferjelenségeket fogom leírni, így hasznos a multikompetencia modelljéből kiindulni. Az interferencia- és transzferjelenségek a beszélő anya- és idegennyelvei (internyelvei) közötti kapcsolat által lehetségesek, amelyek ez alapján egy összetett nyelvi rendszernek az alrendszerei.

A többnyelvű lexikon részletes leírása előtt fontos még az interferencia és a transzfer fogalmának pontosabb leírása. Míg a nyelvi transzfer (*linguistic transfer*) a szigorúbb értelmezés szerint a nyelvi elem mentális reprezentációjának teljes átvitele az egyik nyelvből a másikba, addig az interferencia (*cross-language effect, CLE*) a produkció folyamatára vonatkozik, és nem közvetlenül a nyelvi elem mentális reprezentációjára (Rothman et al., 2019, pp. 24–26). A szakirodalomban a két fogalmat azonban gyakran egymás szinonimájaként használják. A transzfer és az interferencia közötti különbségtétel ebben az esetben sem releváns, így a dolgozatomban mindkét fogalmat a transzfer szóval jelölöm.

2.3. A többnyelvű lexikon

Ahogy a fenti szakaszokban említettem, a multikompetens beszélő internyelvi rendszerének jellemzői a nyelv összes szintjén megjelennek, beleértve a lexikon szintjét is (Tarone, 2013). A lexikon így az idegennyelv-elsajátítás kutatásának egy külön területét képezi. A többnyelvű lexikonnal kapcsolatos központi kérdések közé tartozik, hogy hogyan különböznek az idegennyelvi lexikai műveletek az anyanyelvi műveletektől, és hogy pontosan milyen kapcsolat áll fenn a különböző nyelvű lexikai elemek között (Cenoz et al., 2003). Ehhez kapcsolódóan gyakran vizsgált kérdés, hogy a többnyelvű beszélők esetében a különböző nyelvű lemmák egyetlen mentális lexikon részét alkotják-e, vagy pedig a többnyelvű beszélők több, egymástól elkülönült mentális lexikkal rendelkeznek-e. Kísérleti kutatások arra utalnak, hogy a többnyelvű beszélők teljes szóincse nyelvtől függetlenül, egyetlen rendszerben helyezkedik el, ahol az egyes szavak szoros kapcsolatban állnak egymással. Emiatt a többnyelvű beszélőnek (öntudatlan) mentális erőfeszítésbe kerül az adott helyzethez illő, megfelelő nyelvű lexikai elem kiválasztása (Rothman et al., 2019)

A többnyelvű lexikon egyes elemei közötti kapcsolat pontos jellegének leírására többféle modell is létezik. A kutatás szempontjából leginkább releváns modell Hall és Ecke parazitamodellje (*Parasitic Model*) (Hall és Ecke, 2003). Ez a modell a lexikai triád modelljén alapul, amely egy szó mentális reprezentációját három részre bontja: ezek az alak (*form*), a grammatikai keret (*frame*) és a fogalom (*concept*). Az egyes lexikai elemek e három jellemző közül bármelyik alapján kapcsolódhatnak egymáshoz a lexikonon belül, tehát a formai hasonlóság, a hasonló grammatikai jellemzők és a hasonló fogalmi tartalom miatt is kapcsolódhat két szó. Ezek a kapcsolatok egyaránt kiépülnek az egyes nyelveken belül, és a különböző nyelvű lexikai elemek között is. Ez alapján az egyes elemek közti szerteágazó kapcsolódások egy összefüggő hálózatot alkotnak a mentális lexikonban.

Ez a modell lehetséges magyarázattal szolgál a többnyelvű beszélő lexikonjában és lexikai műveleteiben megfigyelhető transzferre is. Amennyiben egy új elem kerül a lexikonba, az a lehető leghatékonyabban csatlakozik a fent leírt hálózathoz. Ebből következik, hogy az új elem, amelynek még nincs teljes saját lexikai triádja, szorosan kapcsolódik egy olyan elemhez, amelynek van saját alakja, grammatikai kerete és fogalma. Az új lexikai elem tehát „élősködik” egy már meglévő elemen, innen is ered a modell elnevezése.

Ennek a szoros kapcsolódásnak a következtében az új elem bizonyos jellemzőket kölcsönöz attól az elemtől, amelynek már teljes a reprezentációja. Így például, ha az új és a meglévő elem közt az alak alapján alakul ki kapcsolódás, akkor a meglévő elem grammatikai

kerete és fogalma befolyásolhatja az új szónak ezen jellemzőit. Ez a folyamat tehát a transzfer magyarázataként szolgálhat. A modell továbbá azt is kimondja, hogy az idő elteltével az új lexikai elemek saját lexikai triádra tesznek szert, és ekkor önállósulnak a másik elemtől.

Hall és Ecke parazitamodellje megfelelő elméleti kiindulópont a kutatásomhoz, hiszen a transzfer jelentős része az alak, a grammatikai keret vagy a fogalom hasonlóságával magyarázható. A kutatás célja annak a megállapítása, hogy az alaki és fogalmi hasonlóság milyen hatással van a grammatikai keretre, ebben az esetben a holland prepozíciós vonzatok használatára.

3. A kutatás

3.1. Hipotézis

Az alábbi szakaszban a kutatásom részleteire térek ki. A kutatás központi kérdésköre, hogy hogyan használják az angolul és németül tudó, magyarajkú, holland mint idegennyelv tanulók a holland prepozíciós vonzatokat. A korábban bemutatott elméletek, valamint saját tapasztalat alapján mindhárom nyelv hatással lehet a holland előjárósók használatára, és várható, hogy az adott szó fordítási megfelelőinek alaki hasonlósága fontos szerepet játszik a transzfer folyamatában.

Ez alapján a kutatásom hipotézise, hogy a nyelv státuszától függetlenül (anyanyelv, első idegennyelv vagy második idegennyelv) annak a nyelvnek a hatása lesz a leginkább megfigyelhető egy adott szónál, amely nyelvben az adott ige vagy névszó fordítási megfelelője egyértelmű alaki hasonlóságot mutat a kísérletben szereplő holland szóval. A hipotézis alapján tehát várható, hogy például azoknál a szavaknál, amelyek alakilag a német megfelelőjükhöz jobban hasonlítanak, mint az angolhoz (pl. holland *verwijzen*, német *verweisen*, de angol *refer*), általánosságban világosabban kimutatható lesz a német nyelv hatása, mint az angolé, azaz a megkérdezettek gyakrabban fognak olyan előjárósót használni a szóhoz, amely a német előjárósó vagy vonzat szemantikai megfelelője.

Ez a hipotézis Hall és Ecke parazitamodelljén (Hall és Ecke, 2003) alapul, amely kimondja, hogy a lexikonba beépülő új elemek az alak, a nyelvtani keret és a jelentés lexikai triádja által kapcsolódik egy már beépült elemhez. Ebből következik, hogy a legkönnyebben oda kapcsolódnak az új elemek, ahol a jelentésen túl az alak is hasonló. Mivel a nyelvtanuló új lexikai elem tanulása során először annak alakjával és jelentésével ismerkedik meg, így a legtöbb esetben ezek lesznek a kapcsolódás elsődleges alapjai, míg a nyelvtani keret alapján való kapcsolódás kevésbé valószínű.

A válaszok értelmezésénél kizárólag az angol és a holland, valamint a német és a holland szavak hasonlóságát vettem figyelembe, ugyanis a magyar és a holland szavak között a két nyelv tipológiai különbsége miatt ilyen hasonlóságok aligha figyelhetők meg. Ettől függetlenül vizsgáltam a magyar nyelvből eredeztethető transzfert is. Ennek értéke várhatóan ott a legmagasabb, ahol a holland szó nem mutat alaki hasonlóságot sem az angol sem a német fordítási megfelelővel. Korábbi kutatásom alapján ezeknél a szavaknál a különböző nyelvekből eredő transzferjelenségek mértéke várhatóan hasonló.

3.2.Módszer

A fenti feltételezések ellenőrzéséhez egy feladatsort alkalmaztam, amelyben 30 egymáshoz nem kapcsolódó hiányos mondat kitöltése volt a feladat. A feladatsor egy online kitölthető Google Forms kérdőív volt, amelynek leírása és az utasítások magyar nyelvűek voltak. A kérdőív első részében a kutatás szempontjából lényeges változókra vonatkozó információkat kellett kitölteni: holland nyelvtanulás időtartama; holland, angol és német nyelvtudás szintje a Közös Európai Referenciakeret szintjei alapján, valamint egyéb nyelvtudás. A nyelvtudás szintjét önbevallásos alapon mértem, amelynek a pontosságát igyekeztem elősegíteni azáltal, hogy a szakasz végére az egyes szintek rövid leírását is csatoltam.

A kérdőív második szakaszában összesen 30 hiányos mondat szerepelt, amelyekbe egy-egy szót kellett önállóan beírni, vagy esetenként üresen hagyni a hiányzó részt. A kitöltésre rendelkezésre álló idő nem lett meghatározva. A kérdőív összes mezőjének kitöltése kötelező volt, ezzel ösztönözve a kitöltőket arra, hogy a bizonytalan pontokon is megpróbáljanak választ adni. Az üresen hagyott mondatokat emiatt pont (.) vagy kötőjel (-) beírásával kellett jelölni.

A feladatsor 30 mondata közül 24 elemet vizsgáltam. Ezeket 6 ún. 'filler' mondat egészítette ki, amelyek arra szolgáltak, hogy a kérdőív pontos célja kevésbé legyen egyértelmű a kitöltők számára, és így kevésbé monitorozzák saját nyelvhasználatukat. A 24 vizsgált mondat megalkotásához először kiválasztottam 24 holland igét és névszót, amelyek négy csoportba oszthatók: 6 szó nem mutat alaki hasonlóságot egyik nyelvvel sem, 6 szó nagyjából egyenlő mértékben hasonló az angol és a német megfelelőhöz, 6 szó jobban hasonlít az angol megfelelőhöz, végül pedig 6 szó jobban hasonlít a német megfelelőhöz.

A szavak kiválasztásánál arra is törekedtem, hogy nagyjából egyenlő arányban szerepeljenek olyan szavak, amelyek vonzata megfeleltethető az angol, a német vagy a magyar vonzatnak, ezzel igyekezve elkerülni, hogy az egyik nyelv hatása pusztán a sikeres nyelvtanulás miatt nagyobbak mutatkozzon.

Ezeket a szavakat ezután könnyen értelmezhető mondatokba helyeztem. A mondatalkotásnál ügyeltem arra, hogy a névszók és az igék lehetőleg közvetlenül a hozzájuk tartozó elöljárószavak mellett álljanak, ezzel elkerülve, hogy a mondatban szereplő másik szó befolyásolja a beírt választ. A mondatalkotás után az elöljárószavakat kitöröltem, helyüket üresen hagytam.

Mivel az egyes magyar, angol vagy német nyelvi megfelelők esetenként tárgy- vagy részes esetet vonzanak maguk után, amelyet a holland nyelv zéró morfémaival jelöl, így fontos volt, hogy az ilyen jellegű transzfer is felismerhető legyen. Emiatt a kérdőívben lehetséges volt a hiányos részt üresen hagyni. A 24 vizsgált mondat között ugyan nem szerepel olyan, amelyben a holland sztenderd nyelvváltozat szerint üresen maradna a hiányos rész, a 6 egyéb mondat között viszont igen, ezzel is elősegítve, hogy a kitöltők ne érezzék úgy, hogy a helyes válaszadáshoz mindenképpen be kell írniuk egy szót.

Habár az online kérdőív alkalmas eszköz arra, hogy rövid időn belül a lehető legtöbb kitöltőt elérje a kutatás, fontos megemlíteni a módszer korlátait is. Mivel a résztvevők nincsenek személyesen jelen a kísérlet ideje alatt, ezért nem volt lehetséges annak ellenőrzése, hogy nem használnak-e segédeszközt a kitöltéshez. Emellett a résztvevők önbevallásos módon adták meg a nyelvtudásuk szintjét, ezért lehetséges, hogy egyesek alul- vagy felülbecsülték a nyelvi szintjüket, tehát a nyelvi szintekre vonatkozó adatokat óvatosan kell kezelni.

A válaszok kiértékelését előzetesen azzal segítettem elő, hogy a kiválasztott 24 holland ige és névszó gyakran előforduló fordítási megfelelőit összegyűjtöttem, majd ezek vonzatainak megnéztem a holland szemantikai megfelelőjét, amelyek meghatározták, mit tekintek pontosan lehetséges transzferjelenségnek. Ezek a megfeleltetések főként a prepozíciók és esetragok elsődleges jelentésén alapultak. Noha igyekeztem a prepozíciók és az esetragok teljes jelentéstartalmát figyelembe véve végrehajtani ezt a műveletet, elmondható, hogy a prepozíciók és esetragok szemantikai megfelelőinek teljesen pontos meghatározása kifinomultabb módszert igényelne, amelynek alapos megtárgyalása meghaladná e dolgozat kereteit.

A kiválasztott igék és névszók, a feladatsor pontos szövege, valamint a prepozíciók és esetragok megfelelőinek listája a függelékben található.

3.3. Résztevők

A kutatás célcsoportja azok a magyar anyanyelvűek voltak, akik holland, angol és német idegennyelv-tudással rendelkeztek. Mivel a transzfer forrása egyéb nyelvtudás is lehet, ezért a célcsoport meghatározásában fontos volt továbbá, hogy egyéb nyelvtudással ne rendelkezzenek.

A kérdőívet összesen 41 fő töltötte ki, akik közül 26 kitöltő felelt meg teljesen a fenti feltételeknek. Ez a 26 fő alkotta tehát a vizsgálódások célcsoportját.

A célcsoport természetesen nem volt homogén nyelvtudás tekintetében. A holland nyelvtudás szintjeként 2-en jelölték meg az A1-es szintet, 1 kitöltő az A2, 7-en a B1, 8-an a B2, 6-an a C1, és 2 kitöltő a C2 szintet. Az angol nyelvtudás szintje egységesebb volt: 2-en a B1, 10-en B2, 10-en a C1, és 4-en a C2 szintet jelölték meg. A német nyelvtudás szintje a hollandhoz hasonlóan erősebben különbözött a résztvevők között: 5-en jelölték be az A1, 7-en az A2, 5-en a B1, 6-an a B2, valamint 3-an a C1-es szintet.

A csoport nyelvtudásának szemléltetésének érdekében érdemes még megvizsgálni az egyes nyelvek szintjének átlagát. Ennek kiszámításához az egyes szintekhez rendelttem egy számot oly módon, hogy az A1-es szint 1-nek, míg az C2-es szint 6-nak felelt meg, a köztes szintek pedig értelemszerűen sorban, egyesével következtek. Ezután ezeknek a számoknak az átlaga határozza meg az egyes nyelvekre vonatkozó átlagos nyelvtudás szintjét a célcsoportban.

Így a holland nyelvtudás átlagos értéke 3,81 (szórás:1, 3), amely a B1 és a B2 szint között helyezkedik el, az angol nyelvtudásé 4,62 (szórás: 0,85), ami a B2 és C1 közötti szintnek felel meg, a német nyelvtudás átlagos értéke pedig 2,87 (szórás: 1,33), amely az A2 és B1 szint közé helyezhető.

Látható tehát, hogy a csoport szintje az egyes nyelveken erősen különbözik egymástól. Ami a kísérlet szempontjából leginkább lényeges különbség, az az, hogy az angol nyelvtudás szintje általánosságban magasabb a németénél. Habár a korábban felvázolt hipotézisek alapján attól függetlenül történik a transzfer, hogy melyik idegennyelvi tudás az erősebb, a csoport átlagosan alacsonyabb német nyelvtudása eredményezheti azt, hogy több kitöltő nem ismeri a holland szavak német fordítási megfelelőjét, vagy nincs tisztában azok vonzataival. Ez várhatóan mérsékli a német nyelvi transzfer megjelenését az eredmények között.

1. táblázat. A kitöltők eloszlása nyelvtudás szerint

Nyelvtudás szintje	Résztevők száma nyelvek szerint		
	holland	angol	német
A1	2	0	5
A2	1	0	7
B1	7	2	5
B2	8	10	6
C1	6	10	3
C2	2	4	0

2. táblázat. Az egyes nyelvek átlagos szintje

Nyelv	Átlagos érték	Egyenértékű szint	Szórás
holland	3,81	B1–B2	1,3
angol	4,62	B2–C1	0,85
német	2,87	A2–B1	1,33

4. Eredmények

A kutatás eredményeinek bemutatásához fontos az alább használt kifejezések előzetes egyértelműsítése. Ahogy a korábbi szakaszokban olvasható, a kutatás részben a Selinker által felvázolt internyelv fogalmán alapul, amely az idegennyelvi beszélők által használt nyelvet folyamatosan változó, de önálló nyelvnek tekinti. Ebben az értelemben az internyelvet beszélők nyelvhasználatát nem írhatjuk le „helytelenként” abban az esetben sem, ha az nem egyezik a célnyelv sztenderdjével. Mivel azonban az alábbi elemzésben fontos megkülönböztetni, hogy mely válasz tekinthető a sikeres nyelvtanulás eredményének, és mely pusztán transzferjelenségnek, ezért – habár a szóhasználat elméleti szempontból nem teljesen helytálló – a holland sztenderd nyelvváltozattal nem egyező válaszokat a „hibás”, az azzal megegyezőket pedig a „helyes” szóval jelölöm az alábbiakban.

A kitöltők által beküldött adatok kiértékeléséhez először a *Módszer* szakaszban bemutatott megfelelők alapján meghatároztam, hogy az egyes válaszok melyik másik nyelvi megfelelő vonzatával egyeznek meg. Itt természetesen számos esetben több nyelvet is meg kellett jelölni az egyes válaszoknál (pl. h. **bang van* → a. *afraid of* és m. *fél -tól/-től*). Figyelembe vettem a pozitív transzfer lehetőségét is, emiatt a helyes válaszoknál is jelöltem az egyezést. Ezen kívül esetenként megjelöltem a lehetséges holland hatást is, amikor a válasz egy másik holland ige vagy névszó hatásához volt köthető. Ilyen eset volt például, amikor az

egyik kitöltő a *lijden* 'szenved' igéhez a *tot* előljárószót használta, amely a vele homofon *leiden* 'vezet' ige vonzata.

A hipotézisem vizsgálatához megnéztem az egyes mondatoknál azon válaszok számát, amelyek egy-egy nyelvből eredő transzferjelenségek lehetnek. Így például a *zeker* 'biztos' szót tartalmazó mondatnál az összes válaszadó a válaszadó közül 18-an írták be a helyes holland előljárót, amely az angol előljáróval is megegyezik (h. *van* ~ a. *of*), ezen kívül 3-an írtak olyan hibás előljárószót, amely megfelel az angolnak (h. *over* ~ a. *about*), és 3-an írtak olyan előljárót, amely a magyar megfelelője (h. *in* ~ m. *-ban/-ben*), valamint 2-en írtak olyan előljárókat, amelyek nem köthetők más nyelvhez (h. *aan* és *op*). Ezek alapján összesen a helyes és hibás válaszokat egyaránt figyelembe véve 21 olyan válasz volt, amely megfelel az angol előljárónak, 3 olyan, amely a magyar esetrag megfelelője, és nem volt olyan, amely a német vonzatnak lett volna megfeleltethető. Kizárólag a hibás válaszokat figyelembe véve 3 válasz felelt meg az angol előljárónak, és ugyanígy 3 válasz felelt meg a magyar esetragnak. Hasonlóan jártam el a kérdőív többi mondatánál is, ezután pedig kiszámítottam az egyes nyelvekhez tartozó válaszok számának átlagát a teljes mintában, valamint a korábban leírt 4 szócsoporthoz.

A teljes mintában számolva annak az átlagos értéke, hogy egy mondatnál hányan írták be az angol nyelvnek megfelelő vonzatot attól függetlenül, hogy az helyes vagy hibás volt-e, 11,79, ami a válaszadók 45%-ának felelt meg. Ugyanez az érték a német viszonylatában 9,67, ami a résztvevők számának 37%-a, míg a magyar viszonylatában 15,67, ami a résztvevők 60%-a. Kizárólag a hibás válaszokat vizsgálva az angolhoz hatáshoz köthető válaszok átlaga 3,92 (15%), a némethez köthetőké 0,96 (4%), a magyarhoz köthetőké pedig 4,21 (16%).

Ha külön azt a csoportot vizsgáljuk, ahol az előljárót vonzó ige vagy névszó alakja nem hasonlít egyetlen másik vizsgált nyelvi megfelelőjéhez sem, akkor a helyes és hibás válaszokat egyaránt számolva az angol hatásához köthető válaszok átlagos értéke 9,83 (38%), a némethez köthetőké 13,33 (51%), a magyarhoz köthető válaszoké 13,33 (48%). Kizárólag a hibás válaszokat vizsgálva az angolhoz tartozó érték 4,67 (18%), a némethez tartozó 2,17 (8%), a magyarhoz tartozó 4,33 (17%).

Abban a csoportban, ahol az angol és a német szavak nagyjából azonos mértékben hasonlítanak a hollandra, a helyes és a hibás válaszokat is beleszámítva az angol megfelelő hatásának betudható válaszok átlagos értéke 12 (46%), a németé 11,17 (43%), a magyaré 16,83 (65%). Kizárólag a hibás válaszokat számítva az angolhoz tartozó érték 5,67 (22%), a némethez tartozó érték 0,83 (3%), a magyarhoz tartozó pedig 6,67 (26%).

Azoknál az elemeknél, ahol az angol megfelelő a németnél nagyobb mértékben hasonlított a holland szavakra, a helyes és hibás válaszokat is beleszámítva átlagosan 11,83

(46%) az angol megfelelők száma, a németeké 3,17 (12%), és a magyaroké 16,83% (65%). Ha kizárólag a hibás válaszokat vesszük, ugyanez az érték az angol megfelelőknél 2,67% (10%), a németnél 0,67 (3%), míg a magyarnál 4,50 (17%).

Végül annál a csoportnál, ahol a német megfelelők az angolnál nagyobb mértékben hasonlítanak a holland szavakra, a helyes és a hibás válaszokat is beleszámítva az angolhoz tartozó érték 13,5 (52%), a némethez tartozó 11 (42%), a magyarhoz tartozó pedig 16,5 (63%). Kizárólag a hibás válaszokat számítva az angolhoz tartozó érték 2,67 (10%), a némethez tartozó érték 0,17 (1%), a magyarhoz tartozó pedig 1,33 (5%).

A fenti adatoknál tehát jellemző, hogy mind az összesített és mind a csoportokra lebontott elemzésben a magyar hatásának betudható válaszok aránya jellemzően magas. A helyes és hibás válaszokat egyaránt figyelembe véve az angol hatásához köthető válaszok aránya valamivel alacsonyabb, és jellemzően a német megfelelők aránya még ennél is valamennyivel alacsonyabb, noha szócsoportonként változó, hogy ez a különbség milyen mértékű.

Ha kizárólag a hibás válaszokat vesszük figyelembe, azt látjuk, hogy a magyar hatásához és az angol hatásához köthető válaszok aránya között többnyire kevés különbség van, míg a német megfelelők aránya messze alulmarad ezektől. Figyelemre méltó, hogy éppen az angolhoz hasonló alakok csoportjánál figyelhető meg nagyobb különbség a magyar megfelelők javára, míg a némethez hasonló szavaknál éppen az angol megfelelők aránya határozottan a legmagasabb.

Ezen kívül egyik számítási mód esetében sem figyelhető meg olyan mintázat, amely szerint a összefüggésben állna a szavak alaki hasonlóságával. Ugyan a helyes válaszokat is beleszámítva a német megfelelők aránya messze ott a legalacsonyabb, ahol a szavak az angol fordítási megfelelőjükre hasonlítanak, fordítva ugyanezt az összefüggést azonban már nem látni (ld. 3. és 4. táblázat).

3. táblázat. A lehetséges transzferhez köthető válaszok átlagos száma kérdésenként, helyes és hibás válaszokat egyaránt számítva
(félkövér: kimagasló érték; kék mező: előzetesen feltételezett magas érték)

	magyar		angol		német	
nincs hasonlóság	12,5	48%	9,83	38%	13,33	51%
angol és német hasonlóság	16,83	65%	12	46%	11,17	43%
angol hasonlóság	16,83	65%	11,83	46%	3,17	12%
német hasonlóság	16,5	63%	13,5	52%	11	42%
Összes szó	15,67	60%	11,79	45%	9,67	37%

4. táblázat. A lehetséges transzferhez köthető válaszok átlagos száma kérdésenként, kizárólag a hibás válaszokat számítva
(félkövér: kimagasló érték; kék mező: előzetesen feltételezett magas érték)

	magyar		angol		német	
nincs hasonlóság	4,33	17%	4,67	18%	2,17	8%
angol és német hasonlóság	6,67	26%	5,67	22%	0,83	3%
angol hasonlóság	4,5	17%	2,67	10%	0,67	3%
német hasonlóság	1,33	5%	2,67	10%	0,17	1%
Összes szó	4,21	16%	3,92	15%	0,96	4%

A kutatás hipotézise azt is feltételezi, hogy az alaki hasonlóság miatt megvalósult transzfer független a nyelv státuszától (anyanyelv, első vagy második idegennyelv). Ehhez kapcsolódóan érdemes tehát megvizsgálni, hogy a kitöltők nyelvi szintje az egyes nyelveken kapcsolatban állhat-e az adott nyelvhez kötődő feltételezett transzfer mértékével.

Ennek az ellenőrzéséhez megvizsgáltam a kitöltők nyelvi szintjének és az adott nyelv hatásának betudható válaszok számának korrelációját. Ezt a vizsgálatot elvégeztem az egyes szócsoportokra lebontva, valamint az összes elemre vonatkozóan is.

Ehhez a számításhoz figyelembe vettem továbbá a holland nyelvtudás szintjét is, és kiszámoltam ennek korrelációját a helyes válaszok, valamint az egyéb holland szavak hatásának betudható válaszok számával. A holland nyelvtudás szintjének és a helyes vagy más holland szó hatásának tulajdonítható válaszok korrelációs együtthatója az összes elemet vizsgálva 0,55. Azoknál a szavaknál, ahol nem áll fenn alaki hasonlóság az angol és a német nyelvi megfelelőkkel, az együttható 0,19; az angol és a német megfelelőkre egyaránt hasonlító szavaknál 0,54; az angolra hasonlító szavakat vizsgálva 0,35; a németre hasonlító szavak esetében 0,55.

Ez tehát azt jelenti, hogy nem meglepő módon a legtöbb esetben pozitív korreláció áll fenn aközött, milyen szinten tudnak a kitöltők hollandul, és aközött, milyen arányban adtak meg olyan válaszokat, amelyek helyesek, vagy esetleg más holland szó hatásának tudhatók be.

Az angoltudás szintjének és az angol hatásának betudható válaszok számának korrelációs együtthatója az összes elemet vizsgálva 0,28; az angolra és németre alakilag nem hasonló szavak esetében 0,46; a mindkét nyelvi megfelelőhöz hasonló szavak esetében 0,9; az angolra hasonlító szavakat vizsgálva 0,19; valamint a némethez hasonló szavaknál -0,4.

Az angol nyelvi hatás esetében tehát egy alacsonyabb mértékű korrelációt figyelhetünk meg, mint a holland nyelvtudás és a helyes válaszok vagy egyéb holland szavak hatásának betudható válaszok közötti korrelációja, ami természetesen várható volt. Ezen felül látható, hogy a korreláció ott a legmagasabb, ahol nincs hasonlóság egyik nyelvvel sem, ezután ettől jelentősen alacsonyabb mértékben azoknál a szavaknál, amelyek az angol megfelelőjükhöz hasonlítanak. A legkisebb mértékű korreláció a némethez hasonló szavak csoportjában figyelhető meg.

Végül a német nyelvtudás szintjét és a német megfelelők hatásának tulajdonítható válaszok számának korrelációját vizsgáltam meg. Az összes elemmel számítva a korrelációs együttható 0,29; az alakilag egyik másik nyelvhez sem hasonló szavak esetében -0,26; a mindkét nyelvhez hasonló szavak esetében 0,42; az angolhoz hasonló szavak esetében 0,22; némethez hasonló szavak esetében pedig 0,27.

Általánosságban tehát a német nyelvtudás szintje és a némethez köthető feltételezett transzfer mértéke között is pozitív korreláció áll fenn, szintén alacsonyabb mértékben, mint a holland nyelvtudás és az ahhoz köthető válaszok számának esetében. A legmagasabb érték a mindkét nyelvhez hasonló szavak esetében megfigyelhető, ennél kisebb mértékben pedig a német nyelvű megfelelők.

A három nyelvhez kapcsolódó adatokat egybevetve elmondható, hogy a korreláció mértéke viszonylag alacsony, különösképpen az angol és a német nyelv és a hozzájuk köthető

válaszok számának korrelációja tűnik kis mértékűnek. Az értékek értelmezésénél fontos azonban szem előtt tartani, hogy a kísérlet résztvevőinek száma alacsony, valamint a nyelvtudás tényezőjét leíró hatfokú skála kevésbé ad árnyalt képet a nyelvtudás szintjéről, mint amennyire valójában különbözhetnek az egyes kitöltők.

Különösképpen az egyes szócsoporthoz köthető értékeket kell óvatosan kezelni, hiszen ezek mindegyikében csupán 6 elem szerepelt. Ezeknél a kisebb szócsoporthoz köthető értékeket kevésbé lehet egyértelműen interpretálni, mint amikor az összes elem figyelembe vesszük. Észrevehető például, hogy annál a szócsoporthoz, ahol a holland szavak nem hasonlítanak angol vagy német megfelelőikre, általában kiugró vagy nehezen értelmezhető értékeket láthatunk (mint például a német nyelv esetében a nyelvi szint és a nyelv hatásának betudható válaszok számának negatív korrelációja).

Noha a legtöbb érték alacsony, és az egyes szócsoporthoz köthető értékeket nehéz messzemenő következtetéseket levonni, érdemes lehet összehasonlítani az egyes értékeket. Látható, hogy az összes elemet vizsgálva az angol és a német nyelvtudás szintje és az egyes nyelvek hatásához köthető válaszok számának korrelációja pozitív, és hasonló mértékű. Ezen túl az angol nyelvi szint erősebb korrelációt mutat az angolhoz köthető válaszok számával abban a csoportban, ahol a szavak alakilag hasonlóak az angol szavakhoz, mint abban a csoportban, ahol a német megfelelőik hasonlóak a holland szavakra. Ugyanez a kapcsolat fordítva megfigyelhető a német esetében is, noha a különbség kevésbé szembetűnő a két szócsoporthoz köthető között.

5. táblázat. Az egyes nyelvi szintek és az adott nyelv hatásának betudható válaszok számának korrelációs együtthatója szócsoporthoz köthető, valamint az összes elem esetében. (A holland nyelv esetében a helyes válaszok vagy az egyéb holland szó hatásának betudható válaszokat vizsgáltam.)

	holland	angol	német
nincs hasonlóság	0,19	0,46	-0,26
angol és német hasonlóság	0,53	0,09	0,42
angol hasonlóság	0,31	0,19	0,22
német hasonlóság	0,52	0,28	0,27
Összes szó	0,55	0,28	0,29

Ezekből az adatokból arra következtethetünk, hogy a hollandon túl az egyéb idegennyelvek szintje is tényező lehet abban, milyen arányban választanak a tanulók olyan prepozíciós vonzatot, amely az adott nyelv hatásához köthető, valamint hogy az egyéb idegennyelv hatása valamivel erősebben megfigyelhető azoknál a szavaknál, amelyeknek alakja hasonlít a holland szavak alakjára. Fontos azonban, hogy viszonylag kis mértékű korrelációról van szó, így valószínűleg más tényező is szerepet játszik abban, milyen mértékű az egyes nyelvekből származó transzfer.

5. Összegzés

A kutatásom célja az angol és német idegennyelvi tudás, valamint az anyanyelv hatásaként megvalósuló nyelvi transzfer vizsgálata volt a magyarajkú holland mint idegennyelv tanulók körében. A kísérlet központi kérdése az volt, hogy az angol és a német szavak alaki hasonlósága hogyan befolyásolja a holland prepozíciós vonzatok használatát, és milyen szerepet játszik az egyes nyelvek státusza (azaz hogy anyanyelvről, első idegennyelvről vagy második idegennyelvről van-e szó).

Selinker internyelvről (*interlanguage*) szóló elmélete (Tarone, 2013) és Hall és Ecke parazitamodellje alapján (2003; Rothman et al., 2019) azt feltételeztem, hogy a hollandul tanuló, angolul és németül tudó magyarajkúak körében a nyelv státuszától függetlenül annak a nyelvnek a hatása lesz a leginkább megfigyelhető egy adott szónál, amely nyelvben az adott ige vagy névszó fordítási megfelelője egyértelmű alaki hasonlóságot mutat a kísérletben szereplő holland szóval.

A fenti hipotézist online kérdőív segítségével teszteltem, amelyben a kitöltőknek hiányos mondatok egy szóval való kitöltése vagy esetenként üresen hagyása volt a feladat. Végül 26 olyan résztvevő töltötte ki a kérdőívet, akik megfeleltek a hipotézis ellenőrzéséhez szükséges feltételeknek. Fontos megjegyezni, hogy bár a csoport nem volt teljesen homogén az idegennyelv-tudás szempontjából, a résztvevők általános angol nyelvi szintje lényegesen magasabb volt, mint a német, így az angol nyelv tekinthető az első idegennyelvnek.

A beérkezett válaszokat az alapján összegeztem, hogy egy kitöltő hány olyan prepozíciót írt be válaszul, amely az adott szó fordítási megfelelőjének a vonzatának szemantikai megfelelője (pl. h. **bang van* → m. *fél -től/-től*; a. *afraid of*). Ezután megvizsgáltam, hogy egy elemre átlagosan hány olyan válasz érkezett, amely egy nyelv hatásának tudható be. A helyes és hibás válaszokat is figyelembe véve a teljes feladatsorban egy hiányos mondathoz a kitöltők átlagosan 60%-a (N=15,67) írt be olyan prepozíciót, amely megfelel a magyar vonzatnak. Az angol hatásának betudható válaszok aránya 45% (N=11,79),

a német nyelv hatásához köthető válaszok aránya pedig 37% (N=9,67). Hasonló arányok voltak megfigyelhetők, ha az alaki hasonlóság alapján felállított csoportokat külön vizsgáltam: A magyar nyelv feltételezett hatásához köthető válaszok aránya volt általánosságban a legmagasabb, utána az angol hatásnak betudható válaszoké, végül a némethez kapcsolódó érték volt a legalacsonyabb.

Amennyiben csak a hibás válaszokat vettem figyelembe, úgy a teljes kérdőívben átlagosan a kitöltők 16%-a (N=4,21) írt be olyan hibás választ, amely a magyar nyelv hatása is lehet, míg 15%-a (N=3,92) írt olyan prepozíciót, amely az angol hatásának tudható be. Ettől lényegesen lemarad a német nyelv hatásának tulajdonítható válaszok aránya: egy mondatba átlagosan a kitöltők 4%-a (N=0,96) illesztett be olyan prepozíciót, amely feltehetőleg a német transzfer jelét mutatja. Általánosságban a többi szócsoporthoz is hasonlóan a magyar vagy az angol hatás a legmagasabb, míg a német ezeknél jóval kisebb.

Ezek alapján az eredmények alapján arra következtethetünk, hogy az alaki hasonlóság kevésbé meghatározó tényező, mint azt a hipotézisben feltételeztem, valamint a nyelv státusza láthatólag jelentősen meghatározza, melyik nyelv van a legnagyobb befolyással a holland prepozíciós vonzatok elsajátítására. Ezt a következtetést erősíti meg az is, hogy az angol és német nyelvtudás szintje az adott nyelv hatásának betudható válaszok számával viszonylag kis mértékű pozitív, de pozitív korrelációban áll. Az angol esetében ez a korrelációs együttható 0,28, míg a német nyelv esetében 0,29. Ez alapján tehát egyéb tényezők mellett a nyelvtudás szintje is meghatározhatja, milyen arányban jelenik meg transzfer az adott nyelv irányából.

Ezek alapján a kutatás hipotézise nem igazolódott be. Az eredmények alapján úgy tűnik, a nyelv státusza és a nyelvtudás szintje igenis meghatározó tényező a prepozíciós vonzatok használatában megfigyelhető transzfer esetében. Az anyanyelv szerepe kimagaslóan jelentősen tűnik, ezen kívül a magasabb szintű idegennyelvtudás is nagyobb befolyással lehet a vonzatok használatára. Az alaki hasonlóság alapján elkülönített csoportok között azonban viszonylag kevés különbség volt megfigyelhető.

Fontos megjegyezni, hogy a jelen kutatás alacsony számú résztvevő közreműködésével készült, így a jövőben egy több résztvevő bevonásával készülő kutatásból lehet pontosabb eredményeket kapni, és messzemenőbb következtetéseket levonni. Segíthet továbbá árnyaltabb képet kapni az idegennyelvtudás szerepéről, ha a Közös Európai Referenciakeret alapvető hatfokú skálájánál részletesebb leírást alkalmazunk a beszélők szintjének meghatározására. A témában végzett további, részletesebb kutatás pontosabb képet adhat ezen kívül a nyelvi transferről, ha a nyelvtanulók nyelvhasználatát nem tesztel

vizsgáljuk, hanem a valós megnyilatkozásait elemezzük, ezzel is elősegítve, hogy a kevésbé monitorozzák azt, és így jobban megismerhessük az általuk beszélt internyelt.

6. Irodalomjegyzék

- Cenoz, Jasone/Hufeisen, Britta/Jessner, Ulrike (2003): Why investigate the multilingual lexicon? In: Cenoz, Jasone/Hufeisen, Britta/Jessner, Ulrike (red.): The multilingual lexicon. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1–9.
- Corder, Stephen Pit (1985): Error analysis and interlanguage. Oxford: Oxford University Press.
- Hall, Christopher J., Ecke, Peter (2003): Parasitism as a Default Mechanism in L3 Vocabulary Acquisition. In: J. Cenoz, B. Hufeisen, & U. Jessner (red.): The multilingual lexicon. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 71–86.
- Khansir Ali A. (2012): Error analysis and second language acquisition. In: Theory and Practice in Language Studies 2(5), 1027–1032.
- Kovács, Gábor (2014) Idegennyelv-elsajátítás. In: Pszicholingvisztika 1-2. Akadémiai Kiadó, Budapest, 593–674.
- Lennon, Paul (2008): Contrastive Analysis, Error Analysis, Interlanguage. In: Gramley, Stephan (red.): Bielefeld Introduction to Applied Linguistics. Bielefeld: Aisthesis, 51–60.
- Rothman, Jason/González Alonso, Jorge/Puig-Mayenco, Eloi (2019): Third Language Acquisition and Linguistic Transfer. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schepens, Job J./Van der Slik, Frans/Van Hout, Roeland (2016): L1 and L2 distance effects in learning L3 Dutch. In: Language Learning, 66(1), 224–256.
- Tarone, Elaine (2013). Interlanguage. In: Chapelle, Carol. (red.): The Encyclopedia of Applied Linguistics. Oxford: Wiley-Blackwell. 2794–2801.